

Energiatõhusus Eestis

September 2012

Energiatõhususe arengutendentsid

Üldine olukord

Perioodil 1996–2010 kasvas energiatõhusus (energiakasutuse efektiivsus) oluliselt. Seda näitab kõiki sektoreid hõlmava üldise energiaefektiivsuse indeksi ODEX vähenemine 36% võrra (keskmiselt –3.1% aastas). Alates 2000. aastast on energiatõhususe kasv aeglustunud ja 2005. aastast väga vähesel määral kahanenud.

Tööstus

Töötlev tööstus on andnud üldisesse energiatõhususe kasvu suurima panuse – aastatel 1996–2010 on tööstuse energiaefektiivsuse indeks vähenenud 67% (–7.5% aastas). Perioodil 2000–2010 tõhususe tõus aeglustus, kuid jäi siiski küllaltki kiireks, olles 4.3% aastas. Eesti on väike riik ja seetõttu on mitmes tööstusharus ainult mõned üksikud ettevõtted. Tulenevalt sellest ei saa mitme haru kohta andmeid avaldada ega täpsemaid analüüse teha. Üldine analüüs näitab, et tõhususe kasvu põhjuseks on osaliselt muutused tööstuse struktuuris, peamiselt kuni aastani 2000. Eriti kiired on positiivsed muutused olnud keemiatööstuses, seda põhiliselt põlevkivi töötlemise ümberkorralduste tõttu. Teistest harudest on tõhususe tõusu andnud olulise panuse masinaehitus ja toiduainetetööstus, tselluloosi- ja paberitööstuses on viimastel aastatel efektiivsus vähenenud.

Kodutarbijad

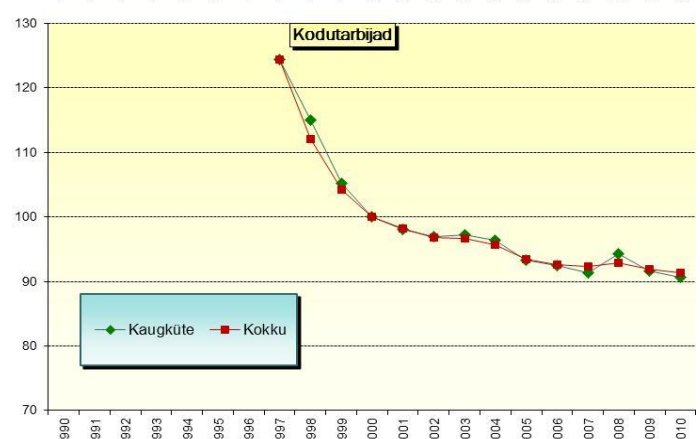
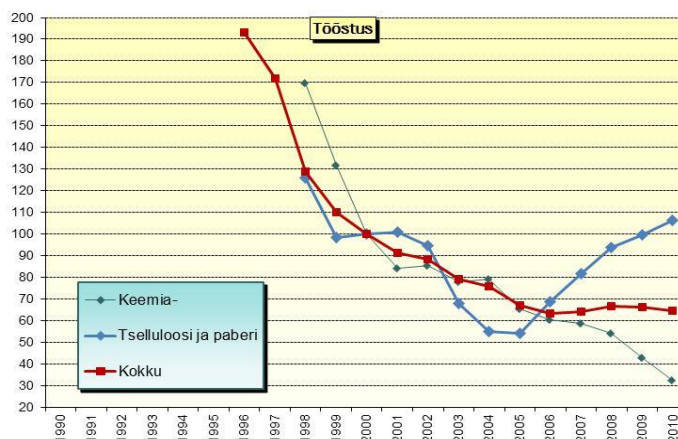
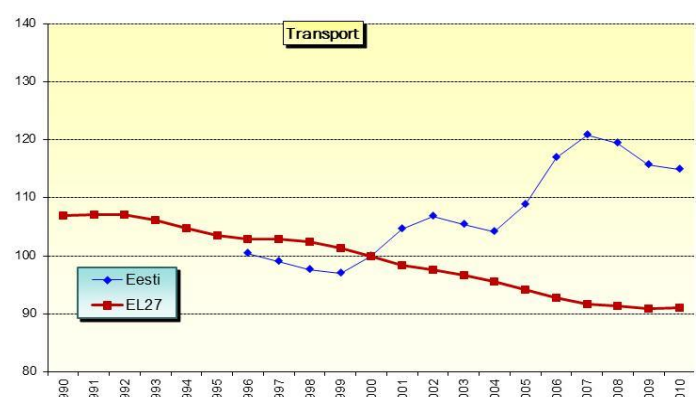
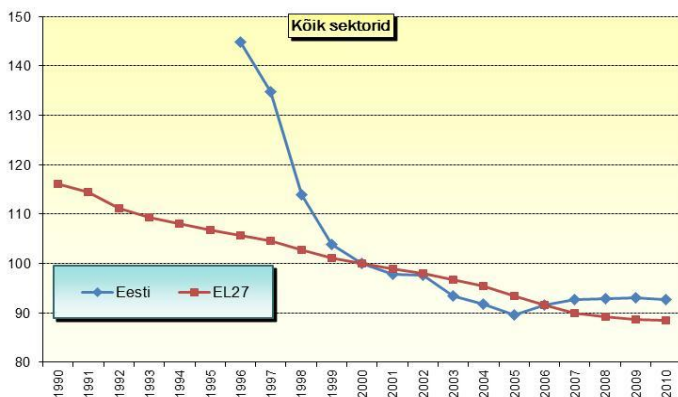
ODEX indeksi muutumine näitab, et aastatel 1996–2010 kasvas kodutarbijate energiakasutuse tõhusus 27% võrra. Kuna kodutarbimise kohta on statistika väga tagasihoidlik, siis efektiivsuse analüüsi saab teha peamiselt üksikute uuringute ja eksperthinnangute alusel. Tõhususe kasvu (keskmiselt 2.2% aastas) on suurel määral mõjutanud elamute renoveerimine – välisseinte soojustamine, akende vahetamine jms. Soojuse tarbimist oluliselt mõjutanud teguriks on olnud ka arvestite (s.h sooja vee arvestid korterites) kasutuselevõtt, mis andis stiimuli säästumeetmete kasutamiseks.

Uutes elamutes on soojuse eritarve väiksem tulenevalt rangemate ehitusnormide kehtestamisest. Kogutarbimist mõjutab aga ka vastupidine tendents – uued elamud ja korterid on suuremad ning muutused elustandardis nõuavad rohkem energiat.

Transport

Ajavahemikus 1996 kuni 2010 iseloomustab kogu transpordi energiaefektiivsust langev trend, mille peamiseks põhjustajaks on olnud maanteetransport. Statistiliste andmete vähesuse tõttu on raske hinnata efektiivsuse languse täpsemaid põhjuseid. Alates 2008. aastast näitab ODEX indeks transpordi energiatõhususe suhtelist paranemist.

Energiatõhususe indeksid (baasaasta 2000 = 100)*

* Kõik näitajad on arvatatud kolme aasta libiseva keskmisena
 Allikas: ODYSSEE
 Lisainfo: <http://www.odyssee-indicators.org/>

Energiatõhususe poliitika ja meetmed

Institutsioonid ja arengukavad

Eestis ei ole riiklikku energiaametit ega ühtki sarnaste funktsioonidega institutsiooni. Valitsusasutusena vastutab energeetika arengu eest **Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium** (MKM), kus selle valdkonnaga tegeleb energeetikaosakond. Energiasäästu meetmete elluviimisel on oluline osa sihtasutusel **KredEx**.

Energiaspekti arengu aspektist tähtsaim strateegiline dokument on **Energiamajanduse riiklik arengukava aastani 2020**, mille Riigikogu kinnitas juunis 2009. Elektrisektori arengueesmärgid on seatud **Elektrimajanduse arengukavaga aastani 2018**. Üldise energiatõhususe tõstmise sihid on esitatud Valitsuse poolt 2007. a kinnitatud **Energiasäästu sihtprogrammis aastateks 2007–2013**. Septembris 2011 tegi MKM vahekokkuvõtte programmi täitmise kohta ja esitas kava selle edasise elluviimise kohta, mis esitati Euroopa Komisjonile kui **Eesti teine energiatõhususe arengukava**.

Tööstus

Eestis ei ole riikliku tasandi programme ega kavasad, mis oleks otseselt suunatud energiaefektiivsuse tõstmisele tööstuses, kuid enamik keskkonnavalaseid meetmeid toob reeglina kaasa ka energiatõhususe kasvu. Seetõttu mõjutavad nii **Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise riiklik programm aastateks 2003–2012** kui ka osalemine **EL kasvuhoonegaasidega kauplemise süsteemis** energiakasutuse efektiivsust suurenemise suunas.

Kodutarbijad ja teenindussektor

Eluasemevaldkonna arengukava 2008–2013 eesmärkide saavutamist koordineerib MKM koos sihtasutusega KredEx ja kohalike omavalitsustega. 2003. aastal hakati riiklikult toetama enne 1990. a ehitatud kortermajade renoveerimist. Taotlemaks renoveerimistoetust tuli eelnevalt teostada hoone tehniline ülevaatus, mille üheks osaks oli ka energiaaudit. Ülevaatus ja auditi läbiviimiseks oli võimalik taotleda toetust 50% ulatuses kuludest. Detsembris 2008 anti välja Valitsuse määrus, millega kehtestati uued rangemad nõuded hoonete energiatõhususele. Tallinna Tehnikaülikooli viib läbi energiaauditorite koolitamist. Hoonete energiatõhususe määrgiseid hakati väljastama jaanuaris 2009. a.

Eesti osaleb Kyoto protokollil alusel toimivas heitmekvoodi kauplemissüsteemis. Eestil on lubatud heitkoguste ülejääk (85 mln AAUd), mille müügist saadavat tulu tohib kasutada üksnes kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele suunatud projektide ja toetusmeetmete rahastamiseks, mida tehakse **roheline investeerimisskeemi** (RIS) kaudu. Müüki alustati 2010. a lõpul. Suur osa müügitulust (seni 365 mln €) on suunatud hoonete renoveerimiseks avalikus ja elamusektoris. Praeguste plaanide kohaselt tõhustatakse RIS raames energiakasutust ligi 500 avaliku sektori hoones.

Transport

Otseselt transpordi energiaefektiivsuse tõstmisele suunatud riiklikke programme Eestis ei ole. Kaudset mõju avaldavad meetmed, mis sisalduvad Riigikogu poolt kinnitatud **Transpordi arengukavas 2007–2013**. Arengukavas on püstitatud eesmärk mitte suurendada transpordi mõju keskkonnale. Ühistranspordi osatähtsuse suurendamises nähakse peamist võimalust selle eesmärgi poole liikumisel. Kyoto protokollil alusel toimuvast heitmekvoodi ülejääkide müügist saadavat tulu kasutatakse elektritranspordi (umbes 500 autot koos üle 200 laadimisjaamaga üle Eesti; trammid Tallinnas) ja ühistranspordi (energiatõhusad linna- ja maaliinide bussid, mis saavad kasutada ka biogaasi) arendamiseks.

Energia hinnad ja maksud

Peaaegu kõigi kütuste **aktsiisimäärad** on vähemalt EL poolt kehtestatud miinimumtasemel, ainult põlevkivi on osaliselt aktsiisiga maksustamata. Mõnel juhul (kerge kütteeõli ja elekter) ületavad aktsiisimäärad EL miinimumtasest mitmekordselt. Kütuseid põletavad saasteluba omavad ettevõtted peavad maksma **saastetasu**. Välisõhu saastamise korral tuleb maksta saastetasu kaheksa saasteaine eest, s.h ka süsinikdioksiidi eest (alates 2000. aastast). Tasude järk-järgult tõusvad määrad on kinnitatud keskkonnatasude seaduses kuni aastani 2015.

Energiakasutust tõhustavaid meetmeid

Sektor	Meede	Alates	CO ₂ sääst
Kõik	Energiasäästu sihtprogramm 2007–2013	2007	
Kõik	Eesti teine energiatõhususe arengukava	2011	
Kõik	Kohalike omavalitsuste energiamajanduse arengukavad	1995	
Kõik	Roheline investeerimisskeem	2010	61 Mt
Kõik	Soojusvarustuse planeerimine omavalitsustes (kaugküttepiirkonnad)	2003	
Kõik	Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise riiklik programm	2004	-20%
Elamud	Toetus elamute energiaauditite teostamiseks	2003	
Elamud	Toetus kortermajade renoveerimiseks	2003	
Elamud	Eluasemevaldkonna arengukava 2008–2013	2008	
Hooned	Hoonete energiatõhususe miinimumnõuded	2007	
Transport	Transpordi arengukava 2007–2013	2007	
Tööstus	Saastetasu põletusseadmete heitmete (s.h CO ₂) eest	2000	

Allikas: MURE

Lisainfo: <http://www.muredatabase.org>

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO
TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

